

Johannes Rudbeck - inte bara postmuseichef

av Thorsten Sandberg

Johannes Rudbeck (i fortsättningen JR) hade många strängar på sin lyra. Han var jurist, frimurare, statstjänsteman, posthistoriker, hovman, bibliofil och museiman. Vätkänd i detta sammanhang är JR som förste ordförande i Föreningen Postmusei Vänner, och Postmuseums dynamiske föreståndare under mer än två decennier. Hans museimannagärning innefattade också grundandet av Frimurarordens museum.

Inom Postverket kombinerade JR uppdraget som postmuseichef med ansvaret för såväl frimärksförrådet som Postverkets persedelförråd. Paul Gerhard Heurgren - som efterträdde JR på Postmuseums chefsstol - har berättat att denne beroende på sina tyngre postala uppdrag sällan hade tid att besöka museet. Verksamheten fick skötas på distans från Centralposthuset på Vasagatan.

Icke desto mindre var JR en chef som gjort djupa avtryck i Postmuseums historia. Men han var som sagt inte bara postmuseichef. Följ med på hans resa genom livet från Edsbergs slott i Sollentuna där han föddes i en adlig släkt med gedigen lärdomshistorisk bakgrund. Året var ...

1867

... och dagen den 7 mars. JR var första barnet till diplomaten och hovmannen Reinhold Rudbeck och Ida Rudbeck, f. von Essen. JR hade två äldre halvsyskon, Louise åtta år och Olof, sju år. Nämnas kan att Olofs och Louises morfar var generalpostdirektör Hugo Adolf Hamilton. JR hade sex yngre

THORSTEN SANDBERG är född 1952, teol kand och fil kand och frilansskribent med historisk och kulturhistorisk inriktning. Han har tidigare varit verksam som kommunikatör, webbredaktör och skribent inom Posten AB och PostNord AB. Han har medverkat med en rad artiklar i Postryttaren, framför allt om nyare frimärken och frimärksformgivning.

helsyskon: Josefina (f. 1869), Reinhold (f. 1871), Sigrid (f. 1873), Gustaf (f. 1875), Ida (f. 1876) och Gunilla (f. 1882).

Släkten Rudbeck härstammade från Danmark. Släktnamnet togs av Johan Pedersson efter fädernegården Rudbek. Johan Pedersson Rudbeck invandrade till Sverige och blev stadsskrivare i Örebro där han avled 1603.

Hans son Johannes Rudbeckius var biskop i Västerås och dennes son var den mångsidige Olof Rudbeck den äldre. Han var allt från naturforskare till arkeolog, och är kanske mest känd för sitt både mäktiga och märkliga verk "Atlant eller Manhem" utgiven i tre volymer 1679, 1689 och 1698. Poängen med verket var att leda i bevis att den grekiske filosofen Platons diktade ö Atlantis i själva verket var Sverige.

Olof Rudbeck den äldres son Olof Rudbeck den yngre, botanist och språkforskare, adlades 1719 och den senares sonson Ture Gustaf Rudbeck upphöjdes 1771 till friherre. Denne gjorde en lysande militär och civil karriär och var generalmajor, lantmarskalk - det vill säga talman i adelsståndet - överståthållare i Stockholm och landshövding för Uppsala län.

Ture Gustaf Rudbecks sonsons son var JR:s far Reinhold Rudbeck. På Edsberg lade denne grunden till "Bibliotheca Rudbeckiana", den samling skrifter av och om medlemmar av släkten Rudbeck som JR testamenterade till Kungliga biblioteket.

Året då JR föddes hade släkten ägt Edsberg i något mer än ett sekel. Det var

Friherrliga ätten Rudbecks vapensköld i Riddarhuset, uppsatt efter introduktionen 1776. I hjälmprydnaden till vänster finns bland annat en gyllene fisk, naturligtvis en ruda.

Foto: Thorsten Sandberg.

1757 som Ture Gustaf Rudbeck köpte godset och tre år senare stod den nya huvudbyggnaden klar, ritad av arkitekt Carl Wijnblad. Sedan 1950-talet ägs och förvaltas slottet och slottsparken av Sollentuna kommun.

1868-1884

Under några år var familjen Montgomery-Cederhielms på godset Sollentunaholm "nästangrannar" till Rudbecks på Edsberg och släkterna umgicks. JR:s barn- och ungdomsår skildrades i versform på dennes 50-årsdag av Robert Montgomery-Cederhielm. Skaldestycket är en parafras på den första dikten i Esaias Tegnér's diktverk "Frithiofs saga".

"Där växte uppå Edsbergs gård

En planta under fostrarns vård;

För femtio år se'n blev hon födder

Och som en digris grundligt gödder.

I stället för en söt bebé

Man snart en ståtlig pilt fick se med ädel hållning,
stolta later, som lyste skönt ibland kamrater.

Till Hannis sågo alla opp,

du var familjens framtidshopp,

och länge du som solen skiner bland Reinholdar
och Reinholdiner.

Och lek och sport du förde an I lust och nöd en

Edsbergs slott uppfördes av Ture Gustaf Rudbeck och stod klart 1760. Tre år tidigare hade han köpt godset och lät riva det äldre trähuset från 1630-talet. Edsberg gick i arv inom ätten Rudbeck fram till 1950-talet. Foto: David Sandberg.

förgångsman, och dagens oro bort sågs skölja uti Edsvikens klara bölja.

Så tiden gick; med vaket sinn'
Du kom i Beskows skola in,
Men nog var ofta dyster hågen,
När du for in med morgontågen.
När du så kunskap lagt på hög,
En dag till Upsala du smög
Och blev där strax det största luset
I det förnämliga "Oxhuset".

Hannis var familjens och de nära vänner-
nas smeknamn på JR.

1885

... avlade JR mogenhetsexamen som idag motsvaras av studentexamen. På hösten skrevs han in som student vid Uppsala universitet och skaffade sig ett rum "i det förnämliga 'Oxhuset'", ett av Uppsalas studenthem. Vid den här tiden hade universitetet strax under 2.000 studenter jämfört med omkring 44.000 idag.

1886

Efter ett års studier avlade JR juridisk preliminärexamen. Denna examen, ofta kallad "prillan", var en förberedande examen som krävdes för tillträde till bland annat juridisk fakultet.

JR var 22 år då han 1889 avporträtterades i blyerts av en okänd konstnär. Tre år tidigare hade han avlagt juridisk preliminärexamen vid Uppsala universitet.

1887

... förlovade sig JR och gratulerades av vännerna Montgomery-Cederhielm. Förlovingen ledde inte till äktenskap. Kanske var det bara en studentflirt? Det är obekant vem damen var.

"Med hjärtliga lyckönskningar till de nyförlovade". I brevet till JR ligger visitkort med hälsningar från paret Emilie och Robert Montgomery-Cederhielm. Försändelsen är poststämplad i Rotebro den 11 april 1887.

1891

Under våren avlade JR examen till rättegångsverken, en ämbetsexamen som i vår tid motsvaras av jur. kand-examen. För att erövra examen till rättegångsverken genomgick han en skriftlig och muntlig prövning vid juridiska fakulteten i sammanlagt 16 olika ämnen. Efter examen utnämndes han till extra ordinarie notarie i Svea hovrätt.

1892

... tillsattes JR som vice auditör vid regementet Göta Livgarde, även kallat Andra Livgardet. En auditör är en jurist som handlägger ärenden av rättsvårdande natur inom krigsmakten, numera Försvarsmakten. Auditören biträder militära chefer i bland annat disciplinära ärenden.

JR upptogs i Svenska Frimurare Orden.

Bååtska palatset på Blasieholmen i Stockholm är sedan 1874 Frimurarordens stamhus. Här finns Frimurarordens arkiv, bibliotek och museum. Palatsets äldsta delar är från 1660-talet.

Foto: Thorsten Sandberg.

1894

Svea hovrätt utnämnde JR till vice härads-hövding. Titeln fanns fram till detta år och tilldelades personer som efter avlagd jurist-examen fullgjort viss tingstjänstgöring.

1895

... publicerades JR:s första juridiska skrift, ”Bouppteckningen: om förrättande av bouppteckning och beräkning af arfskatten: en hjälpreda för menige man”. Hans juridiska författarskap fortsatte med skrifter om bland annat testamente, förmyndarskap och arvskifte.

Under senhösten tjänstgjorde JR som till-förordnad länsnotarie vid Länsstyrelsen i Värmlands län med placering i Karlstad. JR arbetade på enheten landskansliet och be-redde och föredrog ärenden som bland an-nat rörde polis, indrivning och fångvård.

1896

I Karlstad mötte JR landshövdingens dotter. Tycke uppstod och de ingick äktenskap. Hon hette Julia Malmberg och var 19 år. Bröllo-pet ägde rum den 23 juli i domkyrkan i Karl-stad. Hennes föräldrar Emil Adolf Malm-borg och Hedvig Åkerhielm kom båda från adliga familjer, liksom JR själv.

JR utnämndes till extra ordinarie tjänste-man i förvaltningsdomstolen Kammarrätten.

1897

... den 11 september föddes sonen Peder i Stockholm.

JR utnämndes till amanuens i Civil-departementet. Detta hade ett brett ansvar-område som omfattade handel, industri, sjö-fart och kommunikationer, samt länsstyrel-ser, städer och kommuner.

Från detta år och fram till 1902 fungerade JR som notarie i Lagutskottet i riksdagen.

1899

... den 11 september föddes dottern Mag-dalena (Maleine).

1900

... publicerades JR:s första frimureriska verk, en festskrift med anledning av att S:t Andreas-logens Nordiska Cirkeln firade 100 år.

JR valdes detta år till skattmästare i Svenska Autografsällskapet, från 1905 Personhistoriska Samfundet. Sysslan som skattmästare upprätthöll han fram till 1920.

Föreningen för bokhantverk grundades år 1900 som en ideell förening för att främja intresset för bokband, bokformgivning, bokillustrationer och typografi. JR var un-der många år styrelseledamot och vice ord-förande i denna förening.

Från detta år fram till 1904 fungerade JR periodvis som tillförordnad sekreterare och adjungerad ledamot i Kammarrätten.

1902

... utnämndes JR till auditör vid Göta livgarde. Vid detta regemente hade han ett decennium tidigare verkat som vice auditör. Befattningen som ordinarie auditör upprätthöll han fram till 1914.

Vid flera tillfällen återkom JR i sitt författarskap till lärda släktingar inom ätten Rudbeck. Först ut var en minnesskrift utgiven detta år till 200-årsdagen av Olof Rudbeck den äldres död. Ett par år senare publicerade han ytterligare en skrift om Olof Rudbeck den äldre. I denna publikation redogjorde JR för sin förfaders anatomiska skrifter, och skildrade striden med dansken Thomas Bartholin om vem som egentligen var först med att upptäcka lymfsystemet.

1903

... tillträdde JR en tjänst som ordenskanslist vid Kungl Maj:ts Orden. Vid kansliet handlade han ärenden kring utdelandet av svenska

ordnar och kungliga medaljer. Kansliet hade också ansvaret för att föra matriklar över ordensmottagare. JR kom så småningom själv att tilldelas såväl Vasaorden som Nordstjärneorden.

1904

... erhöll JR den tionde (X) och högsta graden i Frimurarorden och utnämndes till vice bibliotekarie vid ordens arkiv och bibliotek.

Periodvis mellan detta år och 1909 tjänstgjorde JR som tillförordnad kanslisekreterare och byråchef vid Civildepartementet.

1906

... utsågs JR att vara tillförordnad överarkivarie och bibliotekarie vid Frimurarordens arkiv och bibliotek. Två år senare blev han ordinarie på båda befattningarna.

1909

... utnämndes JR till sekreterare vid Postverket, hans första ordinarie befattning i verket.

Stockholms slott. Här finns ämbetslokalerna för Kungl Maj:ts Orden där JR från 1903 verkade som ordenskanslist. Foto: Thorsten Sandberg.

1910

... publicerades den första volymen i JR:s trebandsverk "Svenska bokband under nyare tiden", utgivet av Föreningen för bokhantverk. I denna volym presenterade JR ett urval bokband från perioden 1521-1718 åtföljda av hans expertkommentarer. Boken fick stor uppmärksamhet och trycktes 1912 i en andra upplaga. De övriga två volymerna i serien gavs ut 1913 (perioden 1718-1809) och 1914 (perioden 1809-1880). Verket ansågs banbrytande.

"Med detta arbete, som är den första sammanfattande översikten av svensk bokbandshistoria, har han visat vägen för alla kommande undersökningar om svenska bokband", skrev Isak Collijn, riksbibliotekarie och chef för Kungliga biblioteket, i en nekrolog över JR 1935.

JR utnämndes till riddare av tredje klassen av den ryska S:ta Annæorden.

Skilsmässa mellan JR och hans hustru Julia Rudbeck.

1911

... utnämndes JR till riddare av Vasaorden.

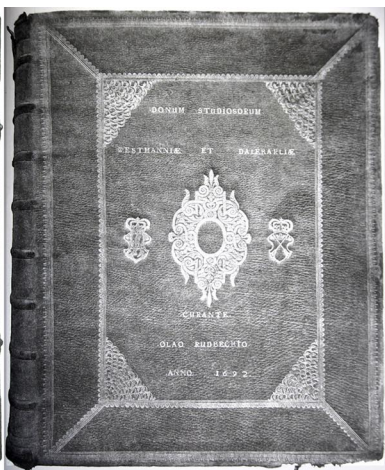
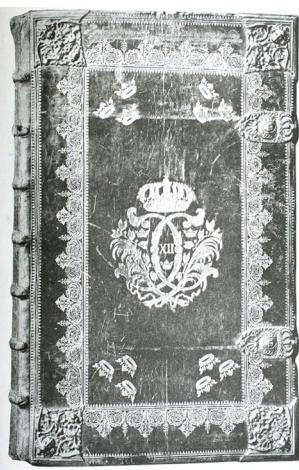
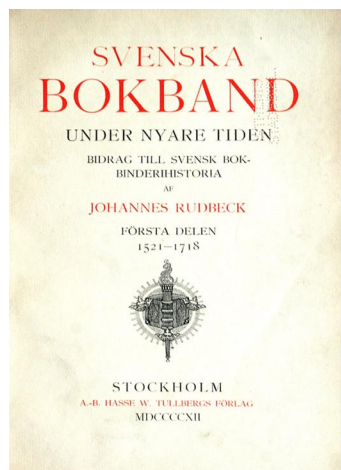
1912

... grundade JR Frimurarordens museum och blev dess förste föreståndare. I det förord hans bror Gustaf Rudbeck skrev till den bok om museet som gavs ut 1953 hyllades JR:s museimannagärning:

"Genom sina gedigna kunskaper, livliga intresse och uppoftande arbetsförmåga lyckades han på den relativt korta tiden av tio år hopbrunga och ordna icke mindre än något över 1.500 föremål av frimureriskt intresse. Under de följande tolv år, som förunnats honom att leva, fortsatte han att insiktsfullt och målmedvetet förkovra museets samlingar. En hel del föremål inflöto visserligen genom gåvor av intresserade bröder, men mycket inköptes också såväl här i Sverige som under Rudbecks resor i Tyskland, Frankrike, Belgien, Holland, England och Amerika".

JR ombesörjde i egenskap av överarkivarie och bibliotekarie vid Frimurarorden inredningen av arkivets och bibliotekets nya lokaler i ordens stamhus på Blasieholmen i Stockholm.

Utnämndes till riddare av Johanniterorden i Sverige. Denna orden är en halvofficiell riddarorden och en självständig evangelisk gren av Johanniterorden. Huvuduppgiften för orden är att i en kristen medmänsklig anda hjälpa och stödja människor i nöd.

Den första volymen i JR:s trebandsverk "Svenska bokband under nyare tiden" behandlar perioden 1521-1718. I förordet skrev han att "ett konstnärligt bokband bör i alla tider påräkna en konstantreserad allmänhets uppmärksamhet och beundran". Bibeln trycktes och bands 1703 för Karl XII. Det botaniska verket till höger skänktes till universitetsbiblioteket i Uppsala på initiativ av JR:s förfader Olof Rudbeck den äldre (på bokbandet Olao Rudbechio).

JR grundade Frimurarmuseet 1912. En av klenoderna är härnästarens stridsrustning. Den tillverkades för hertig Karl (XIII) till tornerspelen på Ekolsund 1776. Foto: Thorsten Sandberg.

1913

... tillsattes JR som föreståndare för Postmuseum, en befattning han upprätthöll i mer än två decennier fram till året före sin död 1935. En av hans främsta insatser för museet var införandet (1914) av en nyförvärvskatalog. JR lyckades också med att få ett antal framstående samlare att donera förnämliga filatelistiska objekt till museet. De mest betydelsefulla donatorerna var Fredrik Arsenius, Hans Lagerlöf, Astley Levin och Eric von Rosen. Läs om donationerna under rubriken 1929.

1914

När JR tillträdde som föreståndare för Postmuseum initierade han ett omfattande förändringsarbete. Om resultatet av detta berättade museitjänstemannen Birger Lundell i en skrift från detta år. Med utgångspunkt från

Kaffestund vid Edsbergs slott 1913, samma år JR blev postmuseichef. JR står längst till höger, och framför honom sitter sonen Peder. Tredje personen från vänster är JR:s mor Ida Rudbeck och mannen till höger om kaffekannen är hans far Reinhold Rudbeck. Okänd fotograf. Edsbergsarkivet.

utvidgningen av lokalerna och de utökade samlingarna tog Lundell med läsaren på en vandring genom museets 14 rum, där ”den gamla ledsamma förstugan förvandlats till en i ljusa färger målad hall”.

Mot slutet av rundvandringen kommer Lundell till ”den egentliga samlingen av frimärken och helsaker”. Han utpekade den svenska avdelningen som ”ovanligt intressant och högst dyrbar. Förutom de egentliga frankotecknen och de mer eller mindre katalogvärderade feltrycken därav, finnes här en mycket rikhaltig samling förslag och provtryck, vilka det kan vara lärorikt nog att studera”.

JR valdes in som ledamot i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia. Intresset för historia fanns som bekant i släkten, såväl på långt som på kort håll. Hans far Reinhold Rudbeck hade varit ledamot i det närbesläktade Svenska Fornskriftsällskapet.

Under våren avled JR:s son Peder, 16 år gammal. Vid jordfästningen i Sollentuna kyrka höll fadern ett gripande minnestal:

”Till min ende käre son Peder: Stor glädje rådde vid din födelse den 11 september 1897. Du växte upp, en älsklig och älskad son, en god broder. I skolan var du alltid flitig och plikttrogen. Avhållen av lärare och kamrater. Vintern 1909-1910 angreps du av en svår äggvitesjukdom. Under fyra år tärde den på din livskraft. Härunder måste du även genomgå flera andra sjukdomar. Den 3 mars 1914, tidigt om morgonen, var din motståndskraft bruten. Hjärtat stannade.

Mycken vedermöda har du prövat under ditt korta liv. Men aldrig en klagan förmams. Städse var du tålig, glad, blid, öm. Trofast i vänskap och kärlek. Ett föredöme för envar. Värld beundran. Trygg vilar du nu i dina fäders grav. Fri från jordelivets strider och sorger. Du är borta, men som en helig klenod bevaras ditt minne till återseendets stund.”

1915

... förenades JR:s förtrogenhet med jurediken, bibliofilin och historien i verket ”Beskrivande och illustrerad förteckning över de upplagor av Sveriges landskapslagar, landslagar och stadslagar som av trycket blivit utgivna intill dess Sveriges rikets lag blev gillad och antagen vid riksdagen 1734”.

Till grund för denna bibliografi låg JR:s egen samling av svenska lagar från äldre tider. Biblioteksmannen Isak Collijn skrev att ”det faller sig självt att Rudbeck under sina forskningar skaffade sig ett vackert handbibliotek, särskilt rikt på bibliografisk, bokhistorisk och personhistorisk litteratur”.

1917

... den 7 mars fyllde JR fyllde 50 år och hylades av brodern Gustaf Rudbeck. I diktens form sammanfattade han JR:s liv och berörde några av de strängar denne hade på sin lyra. Här ett par av stroforna:

”Du gjort dig känd som bibliofil

Och som författare mång gång.

Du känner varje bokbands stil, kan skilja Grolier från Gascon.

Du sköter om all våran post

Och åker då och då, det sägs, i gula bilar.

Du tycker om förstklassig kost

Och känner alla konst- och boktryckarstilar”.

”Du gjort dig känd som bibliofil ... ”

Ett bevis för den respekt JR vunnit som bibliofil och boksamlare var festskriften som överlämnades på 50-årsdagen. Skriften innehöll en rad bidrag av både svenska och utländska forskare.

1918

... ingick JR:s och frånskilda hustrun Julia Rudbecks dotter Magdalena (Maleine) Rudbeck äktenskap med kaptenen vid flottan Erik David Torén. Paret fick två barn, sonen Lennart Torén och dottern Barbro Torén, gift Leijonmarck. De fick i sin tur två respektive tre barn.

1920

... den 20 februari - på Postverkets födelse-
dag - tillsattes JR som förste intendent vid
verkets andra byrå som hanterade fastighets-,
upphandlings- och stämpelärenden samt
verkstads- och tryckeridrift.

JR utnämndes till riddare av Nordstjär-
neorden. Denna orden var en belöning för
medborgerliga förtjänster och samhällsnytta,
vanligtvis utdelad till ämbetsmän och veten-
skapsmän.

SVERIGES HANTVERKSORGANISATIONENS
VRKESUTBILDNINGSVERKSAMHET

DAGSPROGRAM

VID

BOKBINDARMÄSTARKURSEN

I

STOCKHOLM

DEN 2-9 JULI 1920

I STOCKHOLMS STADS HANTVERKSFÖRENINGIS
LOKALER

BRUNKEBERGSGATAN 3

Herr

Johannes Rudbeck

inbjudes att närvara vid kursens öppnande fredagen den
2 juli 1920 kl. 10 f. m. å Gillets stora sal, Brunke-
bergstorg 15, 1 tr.

I egenskap av bibliofil och bokhistoriker föreläste
JR sommaren 1920 på Sveriges Hantverks-
organisations bokbindarmästarkurs.

1923

... den 21 oktober stod bröllopet i Stock-
holm mellan JR - i hans andra äktenskap -
och Ester Berg. Hon var född 1890 och
dotter till bildhuggaren Karl August Berg och
hans hustru Matilda Andersson.

1924

Fram till detta år hade JR ingen ersättning
för uppdraget som föreståndare för Post-
museum. När generaldirektör Julius Juhlin i
en skrivelse till Kungl Maj:t ansökte om 600
kronor i årsersättning till JR passade han
också på att skildra vad som hänt på museet
under dennes tid som föreståndare.

Museets samlingar hade utökats väsent-
ligt, berättade Juhlin, och indelats i nio huvud-
avdelningar, bland dessa frankotecken och
brevets historia. Generaldirektören under-
strök att indelningsplanen också vittnade om
att Postmuseum erbjöd ett bredare perspektiv
än bara det postala.

”Av det ständigt växande antalet besö-
kare synes också framgå att Postmuseum
blivit känt och uppskattat även utanför fack-
mannakretsar”, skrev Juhlin.

Både JR och hans hustru Ester Rudbeck
tilldelades Konung Gustaf V:s Världs-
postförenings-jubileumsmedalj. Medaljen
slogs med anledning av Världspostföre-
ningens (UPU) 50-årsjubileum med tillhö-
rande kongress i Stockholm. Postverket upp-

Konung Gustaf V:s Världspostförenings-
jubileumsmedalj. Foto: Postmuseum.

märksammade händelserna med två omfattande frimärksserier.

1925

... utnämndes JR till riddare av den danska Dannebrogorden. Detta år utnämndes han också till sekreterare vid Johanniterorden i Sverige.

1926

... firade Postmuseum 20-årsjubileum. Den 25 januari bildades Föreningen Postmusei Vänner med JR som ordförande och filatelisten Nils Strandell som sekreterare. Startåret hade föreningen lyckats värva 85 medlemmar.

JR utnämndes till kommandör av andra klassen av Nordstjärneorden.

1927

Hyllningsadressen till JR på 60-årsdagen 1927 kröns av Postmuseums fasad, flankerad av illustrationer som minner om UPU-frimärkena 1924. Generaldirektör Anders Örne är första namn och bland undertecknarna finns postkontrollör Gustaf Elgenstierna, mest känd som utgivare av standardverket om den svenska adeln. Längst ner frimurarkorset.

1928

... blev JR riddare av Carl XIII:s orden, och erhöll Konung Gustaf V:s jubileumsminnes-tecken.

JR som riddare av Carl XIII:s orden, instiftad 1811 och den högsta utmärkelse man kan få inom Frimurarorden. Dräkten är i gult siden och sammet, med vita och röda detaljer. Över axlarna bärs en slängkappa i vitt siden och sammet med ett broderat rött kors. Okänd fotograf.

1929

... tog Postmuseum emot den Arsenius-Bildtska samlingen med porträttfrimärken, "en unik föregångare till våra dagars motiv- och temasamlingar", skrev Björn Sylwan i *Posttryttaren* 1997. År 1929 överlämnades också Eric von Rosens donation, som enligt Björn Sylwan "utgjorde kulmen på ett utomordentligt generöst decennium. Aldrig, vare sig förr eller senare, har museet berikats med sådana gåvor".

Redan 1922 hade Hans Lagerlöf lämnat sin första donation, och 1927 kom hans sjätte donation som innehöll de legendariska

Mauritiusfrimärkena från 1847. Ytterligare en förnämlig donation gjordes under detta decennium: 1925 skänkte Astley Levin sin stora samling svenska stämplade frimärken, i sig en inventering av landets poststämplar.

Donationerna krävde utrymme och trångboddheten var påtaglig. ”Man anar att museets föreståndare Johannes Rudbeck oroligt gnider sina händer när ingen ser honom”, skrev Björn Sylwan. Först 1933 blev situationen bättre då utrymmet för frimärksamlingarna dubblerades, från två till fyra rum.

1930

... publicerade JR boken ”Kanslirådet Karl Fredrik Eckleff: det svenska frimurarsystemets fader: Ämbetsman, diktare och bibliofil”. I verket skildrade JR - själv både ämbetsman och bibliofil - sin tidige frimurarbroders betydelse för utvecklingen av Frimurarorden i Sverige. Boken rönt internationell uppmärksamhet och gavs ut på tyska året efter. Nämnas kan att Frimurarordens forskningsloge idag har namn efter Eckleff.

1933

... utkom JR:s främsta posthistoriska verk, ”Svenska Postverkets fartyg och sjöpostförbindelser under tre hundra år”. I förordet framhöll han verkets räkenskaper som bevarats i obruten följd från 1680-talets början, och att denna ”av forskningen hittills outnyttjade källa har möjliggjort ett omnämnande av samtliga de postjakter som tillhört Postverket, liksom även av åtskilliga andra för sjöpostfartens historia viktiga uppgifter.”

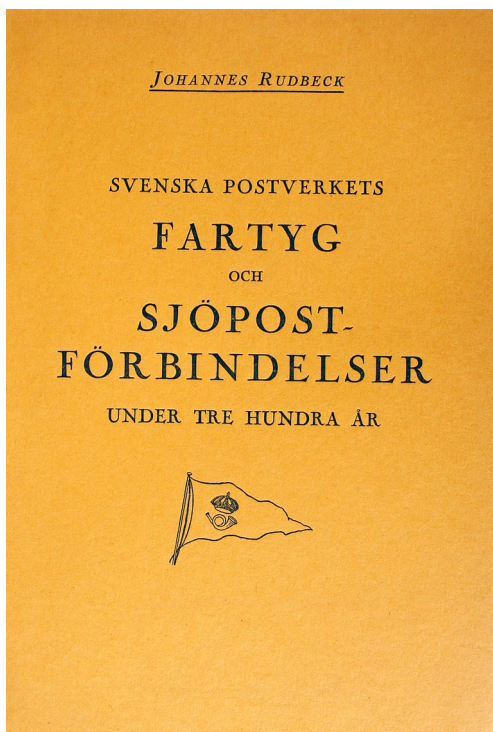
Boken recenserades av marinofficeren Ragnar Wetterblad i *Tidskrift i sjöväsendet* 1938. Wetterblad ansåg att läsaren ges en sällsynt levande uppfattning om hur verksamheten gestaltade sig under olika tidsperioder och förhållanden och fortsatte:

”Om verket har sitt stora intresse för dem, vilka den postala verksamhetens utveckling i vårt land ligger nära om hjärtat, så har det minst lika stort värde

för den sjöhistoriskt intresserade. För den sistnämnda är det en källa av vetande att rikligt ösa ur.”

Generaldirektör Anders Örne (i mitten) på besök i Postmuseum 1933. Här visar JR (till höger om Örne) en del av museets fordonspark för generaldirektören och hans medföljande gäster.

JR:s främsta posthistoriska arbete behandlade Postverkets fartyg och sjöpostförbindelser. Verket gavs ut 1933.

1934

... avgick JR av hälsoskäl som ordförande i Föreningen Postmusei Vänner och efterträddes året efter av Ernst Högner, byråchef vid Postverket. Rudbecks dåliga hälsa tvingade honom också att avgå som föreståndare för Postmuseum. I samband med att han lämnade denna befattning utsågs han till hedersledamot i vänföreningen.

1935

... den 30 januari avled JR efter att under halvtannat år varit bunden till sjuksängen. Han jordfästes den 7 februari i barndomens kyrka i Sollentuna i närvaro av "generaldirektör Örne, byråcheferna Lager och Högner samt ett stort antal tjänstemän från Posten", noterade *Svenska Dagbladets* utsände reporter.

JR:s efterträdare vid Postmuseum Paul Gerhard Heurgren skrev i en nekrolog att "för den som i många år fått arbeta under friherre Rudbeck i Postmuseum och biträda honom i forskning i arkiv och bibliotek känns tomheten och saknaden stor. Mycket fordrade han av andra men mest av sig själv. Ej lätt vann man Rudbecks förtroende, men hade man vunnit det var tilliten från hans sida oinskränkt".

I Frimurarordens arkiv, där JR från 1908 innehade uppdraget som överarkivarie, finns en parentation över honom. Parentationen är hållen i en kanske både tidstypisk och frimurerisk språkdräkt. Författare var kyrkoherde Carl Högman, Frimurarordens historigraf.

"Förste intendenten friherre Johannes Rudbeck, den högst intresserade och flitige forskaren i vårt samfunds hävder, den hängivne skaparen av dess enastående museum, dess intendent och föreståndare, den borne ädlingen och riddersmannen, slets av lidandets och förgänglighetens järnhårda makt ur vår brödrakedja.

Ädelstenen slipades i lidandets skola för att desto klarare stråla i den högste mästarens ärekrona. Hans tankar och vägar syntes väl icke vara våra tankar och vägar men så högt som himmeln är över jorden äro dock hans tankar och vägar högre än våra. Soli deo gloria."

Efter JR:s död 1935 satte Frimurarorden upp denna minnesplakett i stamhuset Bååtska palatset. Plaketten finns idag i det av JR grundade Frimurarmuseet.

Källor och litteratur

Källor

Edsbergsarkivet, Sollentuna kommun.
Fotosamlingen.

Frimurarordens arkiv.

Parentation över friherre Johannes Rudbeck, författad av Carl Högman. 1935.

Kungliga biblioteket.

Bibliotheca Rudbeckiana. Ur friherre Johannes Rudbecks efterlämnade papper.
Acc 1993/264.

Postmuseums arkiv.

Handlingar 1906-1982, F I A:8. Personal, föreståndare 1906-1933.
I 45 a.

Litteratur

Ankarcrona, Gustaf,

Föreningen Postmusei Vänner 90 år.
Postryttaren 2017.
Stockholm 2017.

Bergqvist, Johan O.,

Meddelanden från Stora Landslogen. September
1928.
Stockholm 1928.

Bergroth, Tom,

Kungliga Carl XIII:s orden.
Åbo 2002.

Billgren, Jan,

Postmuseums chefer. *Postryttaren* 2006.
Stockholm 2006.

Collijn, Isak,

Johannes Rudbeck död.
Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen.
Årgång XXII.
Stockholm 1935.

Elgenstierna, Gustaf,

Den introducerade svenska adelns ättartavlor.
Stockholm 1925-1936.

Friedländer, Herbert,

Johannes Rudbeck. *Svenska män och kvinnor*,
del 6.
Stockholm 1949.

Kuschner, Jonas,

Rudbeck (Rudbeckius, Rudebeck, von
Rudbeck) släkt. *Svensket biografiskt lexikon*.
Band 30.
Stockholm 1998-2000.

Libris - nationella bibliotekssystem (<https://libris.kb.se>)

Johannes Rudbecks skrifter 1895-1933.

Lundell, Birger,

En vandring genom Postmuseum i Stock-
holm.
Stockholm 1914.

Nationalencyklopedien.

Rasmusson, Claës Göran,

Bååtska palatset. Svenska Frimurare Ordens
stamhus. Museet.
Stockholm 2006.

Rudbeck, Gustaf,

Frimuraremusei samlingar. Svenska Frimu-
rare Ordens Museum 1923-1953.
Stockholm 1953.

Rudbeck, Johannes,

Svenska Postverkets fartyg och sjöpost-
förbindelser under tre hundra år.
Stockholm 1933.

Sylwan, Björn,

Eric von Rosen och hans frimärksdonation
till Postmuseum. *Postryttaren* 1997.
Stockholm 1997.

Söderberg, Bengt G,

Edsberg. Slott och herresäten i Sverige, Upp-
land 1.
Malmö 1967.

Tjänstemannapersonal vid Kungl. Post- verket den 1 januari 1934.

Stockholm 1934.

Wetterblad, Ragnar,

Svenska Postverkets fartyg och sjöpost-
förbindelser under tre hundra år. Av Johan-
nes Rudbeck. Recension i *Tidskrift i sjöväsen-
det* 1938 (utgiven av Kungliga Örlogsmanna-
sällskapet).
Stockholm 1938.

Wikipedia (<https://sv.wikipedia.org>)

Uppslagverk på Internet.

